కూడినంత రహస్యంగా ఉంచవలసిందిగా రాజకీయాల్లో తిరుగుతూ చెప్పుదెబ్బలు తినిఉన్న ఈ వ్యాసపాఠకుల్ని మఱొకసారి కోరుతున్నాను. మనదేశంలో కొద్దిరోజులలో ఫెడరల్ రాజ్యాంగం ఏర్పడపోతోంది. అప్పుడు ఒక్కొక్క రాష్ట్రంలో కనీసం అయిదుగురేసి మంత్రులు ఉండగలరని తెలియవస్తోంది. ప్రభుత్వంలో ఉద్యోగాలు సాధారణంగా ఆచారాన్నిబట్టి, సాంప్రదాయాన్నిబట్టి లభిస్తాయి. చెప్పుదెబ్బతిని ఉండడం మంత్రిత్వంపొందడానికి అర్హతను ప్రసాదిస్తున్నదని సురేంద్రనాథబెనర్జీవిషయం చెప్పక చెప్పతోంది. ఫెడరలురాజ్యాంగంలో వివిధరాష్ట్రాల్లో నియమింపబడే మంత్రులలో చెప్పుదెబ్బతిన్న అర్హతగల రాజకీయవేత్తలకు ఎక్కువ ఛాన్సులు ఉండగలవు. ఇంతవఱకు చెప్పుదెబ్బతినకుండా ఉండి ఫెడరల్ రాజ్యాంగంలో మంత్రిత్వంసంపాదించాలని ఎదురుచూస్తూఉన్న రాజ్యాంగవేత్తలు త్వరగా ఏదోవిధంగా చెప్పుదెబ్బతిని జీర్ణించుకోవడానికి ప్రయత్నించడం మంచిది. మంత్రిత్వానికి అర్హతలు సంపాదించడంలో పురుషప్రయత్నానికిలోపం ఎంతమాత్రం రానీయకుండా ఉండడం నాయకలక్షణం. రాజకీయాల్లో పనిచేస్తూన్న వారివిషయంలోనే చెప్పుదెబ్బలు వారు మంత్రిత్వంపొందడాన్ని సూచిస్తాయి కాబట్టి కేవలం కుటుంబవిషయాల్లో ఆస్తిపంపకం సందర్భంలో కోర్టులో కొడుకుచేత చెప్పుదెబ్బతిన్న పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా నరసాపురంకాపురస్థుడగు లాయరు మహాశయుడుగాని, విచారణసమయంలో ముద్దాయిచేత చెప్పుదెబ్బతిన్న మీరటుమేజిస్ట్రేటుగాని, పెళ్ళినాడిస్తానని కార్యంఅయిన నాలుగుఏళ్ళవఱకూ కట్నం ఇవ్వకపోయినకారణంవల్ల అల్లుడిచేత విజయేశ్వరాలయం దగ్గర చెప్పుదెబ్బతిన్న బెజవాడనివాసిఅయిన మామగారుగాని—చెప్పుదెబ్బతిన్న కారణంచేతనే—తాము తమతమరాష్ట్రాలికి మంత్రులము కాగలమనుకోవడానికి ఎంతమాత్రం అవకాశంలేదు. అవకాశంలేకపోయినా వాళ్లు మంత్రులముకాగలమనిభావిస్తే ఆభావానికి నేనుగాని, నా ఈ వ్యాసంగాని బాధ్యులముకామని మనవి.

—ఎ. శేషాచలపతి, బి.ఏ.

దయ్యం

పొగబండి 'రంయి'మనిపోతున్నది. గాఢాంధకారం. మబ్బుపట్టింది. నక్షత్రాలుకూడాలేవు. బయటికిచూస్తే భయంవేస్తున్నది కాని రైలుబండిమాత్రం, ప్రక్కనున్న విషయాలను గమనించకుండా, నిశ్చలచిత్తంతో తపస్సుచేస్తున్నప్పుడు పరమాత్మానుసంధానంకొరకుపోయ్యే యతియొక్క జీవాత్మవలె, వెళ్ళిపోతున్నది.

ఉన్నట్టుండి నేను,

'ప్రభూ!' అనిపిలచి 'ఆ కనబడుతున్న కొరువు లేమిటో తెలుసునా?' అన్నాను.

'మిణుగురుపురుగులో లేకపోతే దగ్గరసావున్న పల్లెటూళ్ళలో దీపాలో' నన్నాడు ప్రభూ.

'కాదు. కాదు. కొరివిదయ్యాలు' అన్నాను.

'దయ్యాలులేవు. భూతాలులేవు' అన్నాడు ప్రభూ వింతనవ్వుతో.

'అయితే దయ్యాలులేవనేనా నీ అభిప్రాయం' అన్నాను నేను కొంచెం కోపంతో.

'నిశ్చయంగా' నన్నాడు ప్రభూ బల్లగుద్దినట్లు.

వెనుకటి పెద్దమనిషికి సందుదొరికింది మాట్లాడటానికి. 'దయ్యాలులేవని చెప్పటానికి వీల్లే'దన్నాడు తల కాయతిప్పుతూ.

'నిజమే. దయ్యాలున్నవనిచెప్పిన మనపూర్వులందరు తెలివితక్కువవాళ్ళు కాదు. పైపెచ్చు నాగరికత బలిసిన పాశ్చాత్యులుకూడా దయ్యాలున్నవని ఒప్పుకుంటున్నారు' అని అంటూ ప్రభూవైపుచూసి ఒక్క చిరునవ్వునవ్వాను. ఆ చిరునవ్వులో విజయసూచన కనుబడుతున్నది.

ప్రభూకు కోపంవచ్చింది. అన్నాడుకదా పెద్దమనిషితో 'మీరు మీజీవితంలో యెన్నిదయ్యాలను చూశారో చెప్పగలరా. అప్పుడుగాని నమ్మను' అని.

పెద్దమనిషి సిగరెట్టుతీసి వెలిగిస్తూ 'అట్లా అడుగు. చెపుతాను' అంటూ ప్రారంభించాడుకథ.

'మైసూరుసంస్థానంలోని ఒకానొక చిన్నపట్టణంలో ఒకపాదిరీ వుండేవాడు. ఆయనది ఫ్రాన్సుదేశము, దా

దాపు ఒకఅర్ధశతాబ్దంనుంచి ఆయన మతప్రచారం చేస్తున్నాడనీ వాడుక. స్వార్థత్యాగం ఆయనలో మూర్తీభవించిందని చెప్పటానికి, ఆయన స్వదేశాన్నివదలి, ఆరు, యేడు వేలమైళ్ళదూరం వచ్చి,తిండికి గుడ్డకు సరిపోయేజీతంమాత్రం తీసుకుంటూ మానవసేవచెయ్యడమే తార్కాణం. పరోపకారపారీణతకు ఆయన్ను చెప్పి మరొకరిని చెప్పాలి. ఆయనమొహం యెప్పుడూ నవ్వుతూవుండేది. దయారసం పొంగిపొరలిపోతూవుండేది. కోపమనేది ప్రపంచంలో వున్నవిషయం ఆయనకు తెలియదేమోననిపించేది చూసినవారికి. ఆయన ఆవూళ్ళో ఒక మేడకిందిగదె అద్దెకుతీసికొని నివాసంచేస్తున్నాడు. ఆయనకు కావలసిన చిన్నగ్రంథాలయంకూడా దాంట్లోనే యేర్పాటు చేసుకున్నాడు. ఎప్పుడు చూచినా సరే యేదోపనిమీదనే వుండేవాడేకాని, సోమరితనంగా వున్నట్లుచూచి యెరగనేయెరగమని ఆయనను యెరిగినవాళ్ళు చాలామంది చెప్పారు.'

ఇక్కడికి వచ్చేటప్పటికి ఆయనకు సిగరెట్టు అయిపోయింది. వెంటనే యింకొక సిగరెట్టుతీసి, వెలిగించి గుప్పన పొగవిడుస్తూ, 'మిస్——పేరేదో జ్ఞాపకం లేదు మాస్నేహితుడు చెప్పాడుకాని......' 'అయితే మొదటి ఫాదిరీగారికథ అయిపోయిందన్నమాట. ఇది రెండవది కాబోలు' నన్నాడు మా ప్రభూ.

'కాదు. కాదు. విను. తొందరపడతావేం బాబూ' అంటూ, 'ఆ! అన్నట్టు యెంతవరకుచెప్పాను? మిస్——ఆంగ్లోయిండియనులపిల్ల. సౌందర్యవతి. చదువుకున్నదికూడాను. యౌవనవతి అయింది. వాళ్ళలో తగిన కట్టుబాట్లు వుండవన్నవిషయం జగద్విదితమేకదా! అందువల్ల యౌవనవతులకు సహజంగా కలిగేవికారాలు ఆమెకుగూడా కలిగినై. ఆ రోజుల్లో, యువకులలో ఆమె నెరుగనివారు,— అంతేకాదు,— పరిచయంలేనివారు, సామాన్యంగా లేరనేచెప్పవచ్చు.

కాలంగడిచింది. దానితోపాటు ఆమె సౌందర్యంగూడా గతించింది. వెనుక ఆమె సౌందర్యానికి ముగ్ధులయినవాళ్ళెవరూ ఆమె నిప్పుడు కన్నెత్తియినా చూడటంలేదు. పాపం ఆమె యౌవనంలో విచ్చలవిడిగా సంచరించినందుకు ఫలితంగా, వ్యాధులు చుట్టుకున్నై. మంచం పట్టింది.

వ్యాధిగ్రస్తులను పరామర్శచేసి, వారికి తగిన ఔషధసేవచేయించి, దేహస్వాస్థ్యం కలుగచేయటం మన ఫాదిరీగారి దినచర్యలో ముఖ్యమయినవిషయం. ఆంగ్లోయిండియను వనితయొక్క కష్టాలు, ఫాదిరీగారి హృదయాన్ని ద్రవింపచేసినై. ఆమెకు తనగదిలోనేచోటిచ్చి తనే ఔషధసేవ చేయిస్తున్నాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆవనిత 'అయ్యా! నేను మహాపాపిని. భగవంతుడు నన్ను రక్షిస్తాడా? పట్టిది. నావంటి మహాపాపులు భగవంతుని కరుణకు పాత్రులా? కల్ల.' అని నిరుత్సాహంతో ఫాదిరీని అడిగేది. 'బిడ్డా! భగవంతుడు కరుణాసముద్రుడు. హృదయపూర్వకంగా పశ్చాత్తాపపడితే చాలు భగవంతునికి. కాని నీకు దేహస్వాస్థ్యంకలగనీ. లేనిపోని విషయాలతో మనస్సు కలవరపెట్టుకోకు' మని ఫాదిరీ ఓదారుస్తూవుండేవాడామెను.

రోజులుజరిగినకొద్దీ పాపంపెరిగినట్లు పెరిగిపోయింది వ్యాధి. తనచేతికి తప్పిందనుకొన్నాడు ఫాదిరీ. ఆవూళ్ళోవుండే డాక్టరును పిలిచి చూపించాడు. 'నిశ్చయం మాత్రం చెప్పలే'నని ముందరేచెప్పి డాక్టరు మందిస్తూనేవున్నాడు.

ఒకరోజున వ్యాధి యెక్కువయింది. యౌవనంలో తాను చేసిన మహాపరాధాలన్నీకూడా బ్రహ్మరాక్షసుల రూపంతో మింగటానికివస్తున్నవి కాబోలు ఆమె పెద్దపెట్టున కెవ్వుమని కేకలువేసింది. ఫాదిరీగారికి భయంవేసింది. డాక్టరును పిలిపించాడు. ఆయన లాభంలేదని పెదిమలువిరిచాడు. 'కాని, నేనొక యింజక్షనుయిస్తాను. దానివల్ల ఒకగంటకాలం తెలివికలిగివుంటుంది. లేకపోతే యిప్పుడే ప్రాణం పోతుం'దన్నాడు డాక్టరుగారు. ఫాదిరీగారు దానికి సమ్మతించాడు.

మిస్——కు తెలివివచ్చింది. అన్నదిగదా ఫాదిరీతో 'అయ్యా! నా అవసానదశయేమో దగ్గరకు వచ్చింది. యౌవనమదోన్మత్తతచేత చేయరానికార్యాలు చేశాను. ఘోరపాపిని. కాబట్టి నాకు మారుగా మీరు నాతప్పులను మన్నించేటట్టు యేసును ప్రార్థింపకోరు

తాను. ఇదే నా అంత్యప్రార్థన' అని. ఫాదిరీ కన్నీళ్ళు కార్చాడు. మిస్ — — 'అయ్యా' త్వరగా' నన్నది. ఫాదిరీ కలం, కాగితం తీసుకొని ఆమె తప్పిదాలన్నిటినీ వరుసగా వ్రాసుకున్నాడు. 'మిమ్మల్ని ఆలోకంలో కలుసుకుంటా'నన్నది ఆమె. 'బిడ్డా! నీ హృదయపూర్వక పశ్చాత్తాపమే నిన్ను స్వర్గధామానికి చేరుస్తుంది. నీవు సుఖంగా ప్రాణం విడువవలసింది' అంటూ ఆయన ఆశీర్వదించడానికి యెత్తినచేయి యెత్తినట్లుగానే వున్నది. ఆమె ప్రాణం విడచింది.

*　　　*　　　*

ఆరోజు ఆదివారం క్రైస్తవాలయానికివెళ్ళి, కాగితంలో వ్రాసివున్న తప్పిదాలన్నిటిని యేసుకు నివేదించి, ఆమెను రక్షించమని అనేకవిధాల ప్రార్థించాడు ఫాదిరీగారు. మనస్సు మనస్సులో లేదు. ఇంటికి వచ్చాడు. మధ్యాహ్నభోజనం చేశాడు. తలకాయ నొప్పిగా వున్నట్టు కనబడ్డది. ఆశ్చర్యపడ్డాడు ఫాదిరీగారు. తనజీవితంలో యింతవరకు ఒక్కతలనొప్పి కాదు, యేవిధమయిన శరీరబాధా యెరుగడు. అనేక ఆలోచనలుపోయినై మనస్సులో. 'మృత్యువు యెప్పుడూ తప్ప తనమీదవుంచుకోదు' అనుకున్నాడు పడుకుని. ఆమాట పెదిమలు దాటివచ్చింది. కళ్ళు తిరిగిపోతున్నై. ఎవరో ఒకవ్యక్తికనుపించి 'అవసానదశ సమీపించింది. రమ్మ'న్నట్లు సంజ్ఞ చేసింది. 'వస్తున్నా' నన్నాడు ఫాదిరీగారు కొంచెం బిగ్గరగా, చేతితో తావళం తిప్పుతుంటూ. 'వస్తున్నా'నన్నమాట యింట్లో వున్న బొట్లరుకు వినపడ్డది. వాడు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి 'అయ్యా! అయ్యా!' అంటూ మంచంచుట్టూ తిరగటం ప్రారంభించాడు పాపం. ఫాదరీ మనస్స్పృహలో లేదు. వెర్రిచూపు చూస్తున్నాడు. అంత అవస్థలో వుండికూడా, దేనికొరకో పాపం ఫాదిరీ చెయ్యిచాపి బీర్వావైపు చూపాడు. అదేమిటో అర్థంకాలేదా అమాయికపుబొట్లరుకు. కళవళపడ్డాడు. 'అయ్యా! ఏమిటి! ఏమిటి!! అయ్యో! అయ్యో! మాటలేదే! ఇంతలోకే ముంచుకువచ్చిందా.' అని తలబాదుకున్నాడా బొట్లరు. ఫాదిరీ కళ్ళ వెంబడి నీరుకారుస్తూ ప్రాణంవదిలాడు. ఆ అశ్రువులు చెంపలనుండిజారి పక్కను తడిపినై. దానికి కారణం యెవరికీ తెలియలేదు మొట్టమొదటలో.

పాపం ఆయన మరణాన్నిగురించి చుట్టుప్రక్కల గ్రామాదులలో విచారించనివారులేరు. సీమలోని క్రైస్తవసంఘంవారుగూడా చాలా విచారించారు. ఇతర ప్రాంతాల్లో మతప్రచారంచేస్తున్న ఒకఫాదిరీగారిని చనిపోయిన ఫాదిరీగారిస్థానంలో నియమించారు. ఆఫాదరీగారు వచ్చాడు వుద్యోగం స్వీకరించటానికి. వచ్చి ఆఫీసులోకి అడుగుపెట్టాడో లేదో గుండెపగిలిపోయింది. వెనకటిఫాదిరీగారు యథాప్రకారంగా కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. చచ్చిపోయిన ఫాదిరీ మళ్ళీ యెట్లావచ్చాడు చెప్మా అని నిర్ఘాంతపోయినాడు కొత్త ఫాదిరీగారు, కాళ్ళునిలువలేదు. తాను కలకంటున్నాడా? లేకపోతే మతిభ్రమించిందా? కాదు. కాదు. నిజంగానే. సాక్షాత్తు ఆ నెరసినగడ్డం, తెల్లటిగౌనూ, చిరునవ్వు నవ్వుతూన్న మొహం, అన్నీచూస్తే మూడుమూర్తులా ఆఫాదరీగారే సందేహంలేదు. పాపం కొత్తఫాదిరీగారికి వళ్ళు ముచ్చెమటలుపోసినై. జీవితంలో తానింతవరకు యిటువంటి దృశ్యం చూడలేదు. చూడకపోవుటమేకాదు. విని గూడా యెరుగడు. తడబడేకాళ్ళతో గబగబా తలుపు మూశాడు. ఈవింతవిషయం సీమలోని 'సంఘం' వారికి తెలియబరిచాడు. వారీవిషయం వినటంతోనే ఫక్కున నవ్వారు. కొత్త ఫాదిరీగారికి మతిభ్రమించిందనుకున్నారు. ఇంకొక ఫాదిరీగారిని నియమించారాస్థానంలో ఆయనకూ వెనకటివాని అవస్థేపాపం. తనవల్లకాదని చెప్పుకున్నాడు సీమలోవారితో. వారు ఇంకొకరిని నియమించారు. ఇదే అవస్థ మళ్ళీను. 'సంఘం' వారికి విసుగుపుట్టింది. పర్యవసానాన్ని కాలానికి వదిలిపెట్టి 'గప్‌చిప్'గా వూరుకున్నారు.'

ఈ మాటలు చెపుతూనే ఆ పెద్దమనిషి జేబులో చేయిపెట్టాడు సిగరెట్టు తీసికోడానికి.

ప్రభూ అన్నాడుగదా ఆయనతో 'క్రైస్తవసంఘమువారనుకున్నదే నిజం. బహుశః ఈఫాదిరీలకు మతిభ్రమించి వుండొచ్చు'అని. 'ఒక్కరికి మతిభ్రమించిందంటే అర్థంవుంది. కాని ప్రతివాడికీనా? అసంభవం'అన్నాడు నేను.

మా పెద్దమనిషి చిరునవ్వు నవ్వుతూ 'తొందరపడకండి. ఈసంగతంతా మా స్నేహితుడు అసలు విషయం జరిగినతర్వాత చెప్పినది. ఇంతకూ నా అనుభవంసంగతి చెప్పనేలేదు. మొట్టమొదట నేనదేకాదు మీకు చెప్తానన్నది? అప్పుడే మరచిపోయినారా?' అన్నాడు.

నేను కుతూహలంతో ముందుకు జరిగాను. ఆయన మళ్ళీ ప్రారంభించాడు.

'నేను కొన్నాళ్ళు మైసూరుసంస్థానంలో వుద్యోగం చేశాను. మా స్నేహితుడొకాయన దగ్గరగానున్న ఒక వూళ్ళో వుద్యోగం చేస్తున్నాడు. వాళ్ళవూరికి రమ్మనమని బలవంత పెట్టాడు నన్ను చాలాసార్లు. ఏదో ఉద్యోగపు పనులలో తీరికలేకపోవడంవల్ల 'వస్తాలే, వస్తాలే' అంటూ తలాయిస్తూ వచ్చాను.

ఒకసారి, శనిఆదివారాల శలవలు కలిసి రావడంవల్ల, మా స్నేహితుడిని చూసివద్దామని బయలుదేరాను శుక్రవారంనాడు సాయంత్రం నేను మా స్నేహితుడి వూరు చేరేటప్పటికి దాదాపు తొమ్మిదిగంటలయింది. మా స్నేహితుడు వుంటున్నది పెద్దమేడ. కిందిభాగమంతా యెందువల్లనో శూన్యంగావున్నది. పైభాగం అద్దెకు తీసికొని మా స్నేహితుడుంటున్నాడు. క్రిందిభాగంలో పెద్దవసారావున్నది. దాంట్లో ఒకవైపు మేడమీదికి వెళ్ళటానికి మెట్లున్నూ, రెండోవైపు ఒకగదిన్నీ. ఆగది తలుపు తెరచివుంది. మేడమీదికి వెళ్ళటానికి నేను మొదటిగట్టుమీద కాలుపెట్టి వెనక్కి తిరిగి చూశాను. గదిలో ఒక తెల్లటిమనిషి కూర్చున్నాడు కుర్చీలో. వంటినిండా తెల్లటిగౌను, నెరసినగడ్డం, మెళ్ళో క్రాసు చూసి యీయన ఒక క్రైస్తవమతప్రచారకుడనుకున్నాను. ఆయన నన్ను రమ్మని చేతితో సంజ్ఞచేశాడు. నేనువెళ్ళి పక్కనున్న బల్లమీదకూర్చున్నాను. ఆయన నాతో యేమీ మాట్లాడలేదు. నేనూ మౌనంగానే కూర్చున్నాను. ఆవిధంగా రెండు మూడు నిమిషాలు గడచినై తరువాత ఆయన లేచినుంచొని తనతో రమ్మని నాకు సంజ్ఞచేశాడు.

ఆయనముందుగ నడుస్తున్నాడు. ఆయనవెనుక నేను గొర్రెవలె తలకాయవంచుకొని నడుస్తున్నాను. కొంత దూరం నడిచేటప్పటికి, గుండెఝల్లుమన్నది. పైప్రాణాలు పైనే పోయినై. నాకళ్ళు అప్రయత్నంగా ఆయన పాదాలమీదపడ్డై. ఆవ్యక్తిపాదాలు మనపాదాలకు మల్లేలేవు. ఆయన ముందరకు నడుస్తున్నా పాదాలు వెనక్కున్నై. నాకు వళ్ళంతా చెమటపోసింది. లోపల దడ పుట్టింది. కాళ్ళు గజగజ వణికిపోతున్నై. నిదానించి చూశాను. చేతులూ అట్లాగేవున్నై. ఆవిషయం యెప్పుడైనాసరే తలచుకుంటే ఆదృశ్యం కళ్ళముందర కట్టినట్లవుపడుతుంది. (అంటూ భయం అభినయించాడా పెద్దమనిషి) పెద్దగా అరుద్దామనుకున్నా కాని గొంతు కరాలేదు. ఎట్లాగయినా సరే గొంతు పెకలించుకొని అరుద్దామా అంటే, యిక్కడివాణ్ని యిక్కడనే మాడ్చేస్తుందేమో దయ్యం అన్నభయం. ఆ భయంలోనే ఆ దడదడతోనే, నా చెయ్యి వెనక్కిపోనిచ్చి మెల్లగా, చప్పుడుకాకుండా, వీపు తట్టుకున్నాను. ఆబుద్ధి నాకెట్లాతోచిందో తలుచుకుంటే నాకిప్పుడూ నవ్వువస్తుంది (అంటూ ఒక్కచిరునవ్వు నవ్వాడు). నిస్పృహతో కూడిన ధైర్యం తెచ్చుకున్నాను. ముందుకు సాగాను ఆవ్యక్తిని కలుసుకోటానికి. చప్పుడుగాకుండానే అడుగులు వేస్తూ, ఇప్పుడుచేస్తే దయ్యం యేంచేస్తుందో నన్నభయమే.

ఆవ్యక్తి బీరువాదగ్గర ఆగింది. బీరువా తలుపు తెరవమన్నట్టుగా సంజ్ఞచేశాడావ్యక్తి. అక్కడనేవున్న తాళపుగుత్తి సహాయంతో తలుపుతీశాను. వేలుపెట్టి చూపుతూ దాంట్లోవున్న బైబిలుగ్రంథాన్ని పైకితీయమన్నట్టు సంజ్ఞచేశాడావ్యక్తి. పుస్తకం బైటికితీశాను. తెరవమన్నట్టుగా సంజ్ఞవచ్చింది మళ్ళీ. పుస్తకం తెరవగానే దాంట్లో ఒకకాగితం అవుపడ్డది. ఆ కాగితం అవుపడగానే ఆవ్యక్తిముఖాన సంతోషం తాండవమాడింది. ఆకాగితాన్ని తగులపెట్టమన్నట్టుగా సంజ్ఞవచ్చిందావ్యక్తి దగ్గరనుంచి. ఈ ఆఖరిసంజ్ఞమాత్రం నేనతి కష్టంమీదగాని అర్థంచేసికోలేకపోయినాను. జేబులోనుంచి నిప్పుపెట్టెతీసి కాగితాన్ని తగలేశాను. ఆకాగితం తగులబడటం పూర్తిఅయిందో, లేదో దయ్యం మాయమైంది. నేను కెవ్వునకేక వేసి క్రిందబడిపోయాను. తరువాత యేమిజరిగిందో నాకు తెలియదు. కన్ను తెరిచి

చూసేటప్పటికి, నేను పేండమీదవున్నాను. మా స్నేహితుడు నాకు వుపచారాలు చేస్తున్నాడు. తిరిగి ఆరు నెలలకుగాని నేను మనిషిని కాలేదు.

ఇంతలోకే బెజవాడస్టేషనువచ్చింది. ప్రభూ, నేను 'వెళ్ళివస్తా'మని పెద్దమనిషితో చెప్పి రైలుదిగి వచ్చేశాం. దిగి ఇంటికివెళ్ళుతూ 'పెద్దవాళ్ళు చెప్పేది అబద్ధమా? ఏదైనా ప్రాణంతో సమానమయిన కోరికలుంటే మనిషి చచ్చిపోయినప్పటికీ పిశాచంగా జన్మించి కోరిక తీర్చుకుంటాడుగదా' అన్నాను. 'ఈయన యెవరో బలేవాడులాగున్నాడు. మనలను పిచ్చివాళ్ళనుచేసి యేదో కత చెప్పాడు. లేకపోతే యీయనస్నేహితుడేమిటి? ఎక్కడనో దయ్యాలకొంపలో వుండటమేమిటి? ఎవరన్నా అటువంటి పనిచేస్తాడా? ఇదంతా శుద్ధఅబద్ధం' అన్నాడు ప్రభూ.

—క. సాంబమూర్తి.

"అలరెడురెప్ప లల్లార్చినయందాక
అనిమిషకన్య గాదనగ వశమె?"

ఓ నాథ!

కారుచీకటి పొగల మేఘములు గ్రమ్మ
ప్రకృతి భీభత్సగంభీరమయ్యె నవుడు,
ఆ వికృతమేఘ మేలొకో యశ్రువులను
రాల్చి పయనమ్ము సాగించె, రాత్రి సాము
గడచిచనె, హోరుమనుచును గాలి సాగె.
ఆక్రమవ్యాప్త శైత్య—మందు శీత
పవను సాహాయ్య మకట! ఎవ్వండు మాన్పు;
మరణబాధాప్రభుగ్నుడై పొరలు నతని
చల్లనై పోవుచున్న నిశ్వాసములకు
దీపికలు నారిపోయె, సందీప్త మరణ
మసితరకోమలమ్మగు నధర మయ్యె!
వాడుచున్న దిదేమి దుష్ప్రాప్తి నాథ!
క్రమ్ముకొనివచ్చు దుఃఖాశ్రు కణములకును
తడియు భూతలమున స్మృతిదప్పిపోయె,
వింటికొనదూసి వెడలి ఉవ్వెత్తుగాగ
వచ్చుశరవేగమున నీదు స్వామిరథము
అదియె! చేరువకేవచ్చె ననుట నాదు
హృదయకుహరాంతరమున ధ్వనించెనయ్యొ!
కాలు సేతులు గదుప శక్యమ్ముగాదు.
సంధిసంధియువిరిగె; నిశ్చలత గుదిరె
నదియు మద్హృదయనాథరథాంగపటువి
ఘట్టనప్రాప్తినోట, నుత్కంఠ, లేవ
గా బెనగి, నీల్గి, యుబికి, ఎక్కడకో ఆని
శాసమయమున తూలుచు శ్వాసలెగయ
తడబడుచు పరువులెత్త రథమ్ముగంటి.
నాల్కతడియార, నాథ!ఓ—నాథ! యనుటె
గాని, రావయ్యెభావముల్ ...కదలిపోయె
రథము, నాతోంటిచోట సర్వము శూన్య
మై చనియె, కంటిలో పాప యంతరించె.
ఈమహారక్తపాతమే హితవా నాథ!
నాథ!.... ... .ఓ——నాథ!

—ఊటుకూరు సత్యనారాయణరావు.